

GEOCHEMINIŲ ATLASŲ AUTORIAI ĮVERTINTI LIETUVOS MOKSLO PREMIJA – SVEIKINAME!

Geologijos ir geografijos instituto taryba kartu su Panevėžio apskrities viršininko administracija, UAB „Aukštaitijos vandenys“, Panevėžio visuomenės sveikatos centru ir Lietuvos turto vertintojų asociacija 2005 m. Lietuvos mokslo premijai fizinių mokslų srities (geologija) taikomųjų mokslų grupėje buvo pateikusi darbų ciklą „Lietuvos paviršinių nuosėdų geocheminis įvertinimas (1993-2004 m.)“ (autoriai doc. dr. Valentinas Kadūnas (GGI), Virgilija Gregorauskienė (LGT), dr. Vladas Katinas (GGI), dr. Alfredas Radzevičius (GGI) ir dr. Rimantė Zinkutė (GGI)). 2006 m. vasario 7 d. iš Lietuvos mokslo premijų komiteto atėjo džiugi žinia – šio darbo autoriams paskirta 2005 m. Lietuvos mokslo premija!

Įvertintą darbų ciklą sudaro keturi spausdinti atlasai: „Panevėžio miesto geocheminis atlasas“ (1997), „Lietuvos geocheminis atlasas“ (1999), „Mažeikių rajono geocheminis atlasas“ (2001) ir „Panevėžio apskrities geocheminis atlasas“ (2004). Juose pateikiami pagrindiniai pastarojo dešimtmečio Lietuvos teritorijos geocheminio kartografavimo rezultatai. Ši keturių krašto (regiono) tyrimo detalumo lygiu (valstybė – apskritis – rajonas – miestas) kartografinė išraiška parodo bendrus cheminių elementų pasiskirstymo Lietuvos paviršiaus nuosėdose (dirvožemyje ir upių dugno nuosėdose) dėsninumus, leidžia įvertinti pagrindinius gyvenamosios aplinkos geocheminius parametrus atskiro rajono, miesto ir jo objektų teritorijoje.

Gauti rezultatai labai svarbūs praktiniu požiūriu. Regioninio geocheminio kartografavimo me-

tu nustatyti cheminių elementų foniniai kiekiai tapo valstybiniu mato vienetu vertinant Lietuvos dirvožemio užterštumą sunkiaisiais metalais ir kitais pavojingais cheminiais elementais.

Atsižvelgiant į detalų geocheminio kartografavimo metu atliktą teritorijų rajonavimą pagal užterštumo pavojingumą žmogaus sveikatai, savivaldybėse planuojama miestų plėtra, ypač stant socialinės paskirties objektus ir įrengiant rekreacines zonas (detalizuojant miestų bendruosius planus), skaičiuojant mokesčius už taršą (2003-2004 m.). Šie duomenys labai svarbūs gyventojams teikiant objektyvią informaciją apie aplinkos kokybę, nustatant nekilnojamojo turto kainą, plečiant kaimo turizmą ir ekologinę žemdirbystę. Remiantis atlasuose pateiktais duomenimis buvo nustatytas statistiškai patikimas ryšys tarp gyvenamosios aplinkos užterštumo ir sergamumo pramoniniuose Panevėžio rajonuose. Atlasų duomenys panaudoti rengiant profilaktines priemones sergamumui Panevėžio mieste mažinti (2000-2001 m.) ir parenkant Panevėžio sveikatos monitoringo taškus (2004 m.).

Gyvenamosios aplinkos geocheminių rodiklių ir jų ryšio su gyventojų sveikata tyrimų rezultatai kaip projektas „Subalansuota plėtra ir vietinė darbotvarkė XXI amžiui Panevėžyje“ 2002 m. buvo pateikti Jungtinių Tautų programos „Gyvenamoji aplinka“ (UN-HABITAT) ir Dubajaus (Jungtiniai Arabų Emyratai) savivaldybės organizuotam tarptautiniam konkursui, kur lietuvių projektas buvo pripažintas geriausiu 2002 m. gyvenamosios aplinkos gerinimo praktiniu projektu ir apdovanotas diplomu.

Atlasais per savivaldybes aprūpintos miestų ir rajonų mokyklos, kad vaikai geriau suvoktų žmogaus ir gyvenamosios gamtinės aplinkos tarpusavio ryšį ir kad taptų ekologiškai išprususiais piliečiais.

Sveikiname šauniuosius mūsų kolegas Valentą Kadūną, Virgiliją Gregorauskiene, Vladą Katina, Alfredą Radzevičių ir Rimantę Zinkutę su garbingu didelio darbo įvertinimu ir linkime toliau sėkmingai dirbti krašto geocheminio kartografavimo baruose, garsinti Lietuvos vardą pasaulyje.

Lietuvos geologų sąjunga